

Na str. 80—88 pisac donosi pastirsko pismo njemačkih biskupa: Pravo na život i eutanazija od 16. prosinca 1974, koje je objavio Osservatore romano 22. kolovoza 1975.

U zaključnom dijelu knjige (str. 89—91) autor ističe da je problemu eutanazije pokušao pristupiti objektivno te da se nije zadovoljio samo s jednim rješenjem i objašnjenjem problema, makar mu ono i izgledalo najprihvatljivije, niti je išao za tim da to svoje mišljenje pod svaku cijenu nametne drugima. Naprotiv, pokušavao je shvatiti raznolikost pristupa problemu, neovisno o tome da li se radi o moralisti, liječniku, pravniku ili samom bolesniku. Poznato je da je za moralistu vrhovna norma čovjekovo pravo na život; za liječnika su dobro i interes pacijenta te očuvanje njegovog života i zdravlja ono za čim se neprestano teži; za pravnika poštivanje zakona te zaštita pojedinca i društva predstavljaju domet svih nastojanja i preokupacija. Treba se prisjetiti da u traženju ispravnog rješenja problema eutanazije postoje, kao i drugdje, progresisti i konzervativci. Prvima se spočitava neobazrivo omalovažavanje i preziranje tradicionalne nauke, a drugima njihovo radikalno opiranje svakom znanstvenom napretku. Autor naglašava da bi se umjesto međusobnih jalovih rasprava trebalo više raditi kako bi se brže i lakše pronašlo što pravednije, objektivnije i humanije rješenje ovog teškog problema.

Djelo J. Mahiga plod je njegovih dugogodišnjih studija, razmišljanja i osobnih susreta s ljudima različitih zvanja i pogleda na život. Problem eutanazije pristupa s pozicija katoličke etike, pokazujući pritom puno razumijevanja i poštovanja prema stavovima drugih. Iako je djelo sastavljeno prema zahtjevima znanstvene metodologije, po sebi je popularnog karaktera te će kao takvo moći čitaocima svestrano informirati o eutanaziji i pitanjima koja su s njom u vezi.

Dr M. BISKUP

Karl Rahner, MARIJA, MAJKA GOSPODINOVA. Izdaje KS Zagreb, 1980, str. 80. (preveo s njemačkog Jerko Matoš, SAC).

Ova knjižica sadrži osam propovijedi održanih za vrijeme svibanjskih pobožnosti u crkvi Presvetog Troj-

stva u Innsbrucku sredinom šezdesetih godina. Rahner u propovijedima — razmatranjima polazi iz sintetskog vida, da bi potom u analizi razglobio tumačenja iskaza o Mariji — bezgrešno začeće, Marija Bogorodica, Djeвица, bezgrešna i na nebo uznesena, posrednica milosti te na kraju donosi molitvu upućenu Mariji.

Zanimljivo je uočiti Rahnerovu misao o utemeljenju vjerskog nauka o Mariji, o utemeljenju mariologije u teologiji, tj. kako i na koji način spada Marija u kršćansku vjeru. Odgovor Rahnerov započinje tvrdnjom da postoji jedna teologija o čovjeku, teologija koja veliča Boga kada govori o čovjeku — budući da nas je triput sveti Bog uključio u svoj život i postao u svojoj Riječi za sve vjeka čovjek. U kršćanstvu se, dakle, o Bogu ne može ništa reći bez Krista, koji je rođen od Marije Djevice. Marija prema tome ne spada u privatnan život Isusov nego u povijest spasenja, pa je i mariologija tumačenje iskaza naše vjere o tom sržnom događaju povijesti u kojoj se Bog pokazao tako blagonaklonim čovjeku da je u Riječi proživio čovjekov život. Konstatirajući tako da se mariologija, kao jedna teologija o čovjeku, u ženi blaženoj među ženama utemeljuje na kristologiji, Rahner pronalazi i drugi razlog vjerskog govora o Mariji u teologiji. Svaki čovjek nije upućen na drugoga samo biološkim, ekonomskim i drugim interesima. Čovjek je upućen na drugoga i na vjerskom području, on u svom spasenju ovisi o drugima; sloboda čovjeka kojom se odlučuje za (ili protiv) Boga nije usamljena sloboda nego se nalazi u zajedništvu ljudi pred Bogom. I sam čin vjere dobivamo preko drugih ljudi. I zbog prvog i drugog razloga razumljiva je Rahnerova tvrdnja: »Teologija nužno postaje antropologija, a time i mariologija« (18).

Prije analitičkog govora o Mariji, Rahner pronalazi i temeljni vjerski iskaz o Mariji, ono iz čega proizlazi naša cjelokupna vjera o Mariji ili ono na što se nakon vjerskog razmišljanja o Mariji opet na kraju navraćamo. Ona je na savršen način primila Božje otkupljenje po Kristu; ona je na savršen način slobodno prihvatila dar od Boga, odnosno njega je samog primila svime što ona jest da bi služila drugima.

Ovaj Rahnerov, kako sam kaže, dogmatsko-poučan spis, dobro će doći

svima koji žele na jedan dosta zao-kružen način, prihvatljiv čovjeku, ući u nauk o Mariji, te je staviti u vjerski život ako su je zaboravili, ili dublje, jednim meditativno-teološkim načinom, gdje se misli skladno povezuju otkrivajući nove poglede, ući u razmišljanje o Mariji.

Ante Vatroslav PERKOVIĆ

Dragan Kalajdžić — Bonaventura Duda, »JESMO LI SAMI NA PUTU«, (Razgovori), Teološke meditacije br. 2, Biblioteka Družbe katoličkog apostolata, naklada Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980, str. 144.

Knjiga »Jesmo li sami na putu« predstavlja zabilježene razgovore između Dragana Kalajdžića, novinara, i Bonaventura Duda, teologa. Pitalac postavlja razna pitanja koja se tiču bitnih problema i čovjeka i vjernika, da bi u razgovoru dobio odgovor i saznao nešto o vjeri jednog vjernika koji je ujedno teolog-biblicist. Čitalac uviđa da mnogi odgovori vjernika i teologa Duda nisu naučeni odgovori, nego odgovori koji su rasli sa životom i koji ne čine zaokruženi sistem nego nešto u izgradnji, nešto što tek nastaje ovisno o suvremenim prilikama, ali u bitnome čine kontinuitet one tradicije koja je započela s Isusom.

Isus, taj »veliki budućnik« (29), je središnja točka oko koje se sve kreće i iz koje svaki problem dobiva svoj smisao.

Moglo bi se reći da cijela knjiga pokušava iznijeti odgovor na pitanje koje je sam Isus postavio svojim učenicima: »A vi, što vi kažete, tko sam ja?« (Mk 8, 29), a koje uključuje rješavanje brojnih potreba, problema ljudskog života: odnos znanja i vjere, mudrosti, puta k Bogu, boli i patnje, poniznosti, ljubavi, smrti, svijeta, uskrsnuća, izdaje, vjernosti, ... Knjiga ima dva dijela — prvi odgovara naslovu knjige dok se u drugom dijelu iznose misli o nekim drugim važnim pa i gorućim pitanjima svakog ljudskog pokoljenja.

Knjiga »Jesmo li sami na putu?« predstavlja prvu knjigu nastalu kroz razgovor s našim teologom o pitanjima što ih postavlja suvremeni čovjek evropskog društva i kulture.

Ante Vatroslav PERKOVIĆ

Heinz Zahrnt, POTJEČE LI BOG OD ČOVJEKA. Izdaje Družba katoličkog apostolata, naklada KS, serija Teološke meditacije br. 3, Zagreb, 1980, str. 48. (preveo s njemačkog Sead I. Muhamedagić, SAC).

U ovoj knjižici Zahrnt iznosi tri moderna prigovora kršćanskoj vjeri u Boga — Feuerbachov, Marxov i Freudov. Feuerbach drži da je čovjek stvorio Boga, Marx drži da je religija ideološka nadgradnja društvenih odnosa a za Freuda je religija prisilna neuroza. Za svu trojicu Bog je odraz čovjeka i njegovih potreba; čovjek nije slika Božja nego je Bog slika čovjeka.

Kritika Feuerbacha, Marxa i Freuda nastala je iz brige za stvarnost, za svijet i čovjeka. Njihov je ateizam radikalni humanizam. Zahrnt odgovara na prigovore s antropološkog, historijskog, biblijskog, teološkog i humano-društvenog gledišta.

Autor sve ove prigovore svodi pod jedan zajednički nazivnik — projekcija. Prigovor projekcije čini uz prigovor zla u svijetu najteže prigovore kršćanskoj vjeri u osobnog Boga.

Odgovor na prigovore autor vidi u nikad završenom nastojanju konkretizacije vjere u Boga unutar stvarnosti svijeta budući da su prigovori vjeri u Boga upravo proizašli iz brige za zemaljsku stvarnost.

Tako će ovaj kratki Zahrntov spis pomoći mnogima da se postave, informirajući se s drugog gledišta, na kritički način na prigovore ljudi koji su znatno utjecali na suvremeni svijet — Feuerbacha, a pogotovo Marxa i Freuda.

Ante Vatroslav PERKOVIĆ

Walter Kasper i Jürgen Moltmann, KRIST DA — CRKVA NE? Izdaje družba katoličkog apostolata; naklada KS; serija Teološke meditacije br. 4, Zagreb 1980, str. 52.

U ovoj se knjižici nalaze dva referata koja su održana 1973. u Rimu pod naslovom Problemi kristologije danas. Kasper, katolički teolog, obrađuje problem koji se javio u protestantskom ozračju, »Isus i vjera« dok Moltmann, protestantski teolog, piše o problemu koji se javio u katoličkom ozračju, »Isus i Crkva«.

Nekako se u povijesti zbilo da se Isus u protestantizmu više vezivao uz vjeru, dok je Crkva ostala po strani, a u katolicizmu se Isus više vezao uz